Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Asiantuntijalausunto
6.2.2025 VN/13/2025

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan verojaosto

HE 207/2024 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 207/2024). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yhteisöverosta tehtävä investointihyvitys, johon olisi oikeutettu yhtiö, joka toteuttaisi Suomessa tukikelpoisilta investointikustannuksiltaan vähintään 50 miljoonaa euron arvoisen ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävän investoinnin. Investointihyvityksen piiriin tulisivat investoinnit energian tuotantoon uusiutuvista lähteistä, pois lukien sähköntuotanto, ja energian varastointiin, investoinnit teollisuuden tuotantoprosessien kasvihuonepäästöjen ja energiankulutuksen vähentämiseen sekä investoinnit eräille ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Samanaikaisesti investointihyvityksen valmistelun kanssa työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut tukiohjelman merkittäville puhtaan siirtymän investoinneille. Tukiohjelmasta säädetään valtionavustuslain nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen myönnettävästä avustuksesta (2/2025). Tukiohjelmasta voidaan myöntää valtionavustusta teollisuuden tuotantoprosessien kasvihuonekaasupäästöjä ja energiankulutusta vähentäville investointihankkeille sekä tiettyjen ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisten alojen investointihankkeille, jos hankkeen tukikelpoiset kustannukset ovat vähintään 30 miljoonaa euroa. Kyseessä on investointien verohyvityksen tavoin valtiontukiohjelma, jonka ehdot perustuvat keskeisiltä osiltaan Euroopan komission antamiin valtiontukien ns. kriisi- ja siirtymäpuitteisiin (2023/C 101/03) ja joka on edellyttänyt Euroopan komission ennakollista valtiontukihyväksyntää.

Komissio on 13.12.2024 antamallaan päätöksellä hyväksynyt työ- ja elinkeinoministeriön valmisteleman avustusmuotoisen investointitukiohjelman sisämarkkinoille soveltuvaksi. Tukiohjelman täytäntöönpano on alkanut sitä koskevan valtioneuvoston asetuksen tultua voimaan 13.1.2025. Tukiohjelmalle on varattu 400 miljoonan euron avustusvaltuus valtion vuoden 2025 talousarviossa (mom. 32.20.40.) hallituksen investointiohjelmaan sisältyvään elinkeinopoliittiseen varauksen käyttöön perustuen. Tukiohjelman

valtionapuviranomainen on Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, joka on avannut tukiohjelman avustushaun. Innovaatiorahoituskeskus Business Finland päättää tukiohjelman mukaisten yksittäisten investointiavustusten myöntämisestä työ- ja elinkeinoministeriötä kuultuaan.

Sekä edellä kuvatun investointien avustusmuotoisen tukiohjelman että investointihyvityksen tavoitteena on edistää arvoltaan ja vaikutuksiltaan merkittävien puhtaan siirtymän investointihankkeiden toteutumista Suomessa. Suomeen on tällä hetkellä suunnitteilla merkittävä määrä puhtaan siirtymän investointeja, joiden toteutumiseen liittyy kuitenkin monilta osin epävarmuutta. Yritysten investointipäätöksiin ja investointihankkeiden toteutumiseen vaikuttavat lukuisat taloudelliset ja toimintaympäristöön liittyvät tekijät. Valtion tarjoamien taloudellisten kannusteiden avulla voidaan kuitenkin osaltaan vauhdittaa Suomeen sijoittuvia investointeja puhtaaseen siirtymään ja siten edistää asetettujen ilmastotavoitteiden saavuttamista. Toteutuvilla investoinneilla on samalla myönteisiä taloudellisia, elinkeinopoliittisia ja työllisyysvaikutuksia niin kansallisella kuin alueellisella tasolla. Suomen talouden kasvun katsotaan edellyttävän yksityisten investointien kasvua.

Investointihyvitykseen perustuva tukiohjelma ja avustusmuotoinen tukiohjelma kohdistuvat osin samankaltaisiin investointihankkeisiin, saman sovellettavan EU:n valtiontukisääntelyn perusteella. Kummankin tukiohjelman soveltamisala kattaa komission kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisen tuen investointeihin teollisuuden olemassa olevien tuotantoprosessien kasvihuonepäästöjen ja energiankulutuksen vähentämiseksi sekä tuen investointeihin eräille ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille, kuten akkutoimialalle. Investointihyvityksen, avustuksen ja mahdollisten muiden tukien päällekkäistä kohdistumista samalle investointihankkeelle ja samalle yritykselle rajaavat kuitenkin valtiontukien ns. kasautumissäännöt, jotka koskevat tukien yhteistä euromääräistä enimmäismäärää ja enimmäistasoa suhteessa tukikelpoisiin kustannuksiin.

Investointihyvityksen ja investointien avustustukiohjelman valmistelussa on pyritty varmistamaan tukiohjelmien ehtojen yhteneväisyys tarkoituksenmukaisilta osin. Ehdot perustuvat pääosin suoraan komission kriisi- ja siirtymäpuitteiden ehtoihin. Keskeisinä eroina investointihyvitys- ja avustustukiohjelmien välillä on tukeen oikeuttavalta investointihankkeelta edellytettävien hyväksyttävien kustannusten vähimmäisarvo (investointihyvitys vähintään 50 milj. euroa, avustus vähintään 30 milj. euroa), joka perustuu hallituksen linjaukseen.

Toisin kuin investointihyvityksen osalta, avustustukiohjelmasta ei voida myöntää tukea uusiutuvan energian tuotantoon tai varastointiin, vaan tukiohjelman mukaiset valtionavustukset kohdistuvat teollisiin puhtaan siirtymän investointeihin kriittisten raaka-aineiden tuotanto ja talteenotto mukaan lukien. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla uusiutuvan energian investointeja on tuettu muilla tukivälineillä. Osana EU:n elpymis- ja palautumistukivälinettä (RRF) uuteen energiateknologiaan tehtäviä investointeja tuetaan noin 154 milj. eurolla ja vetyyn liittyviä investointeja 127 milj. eurolla. Uusiutuvan energian hankkeiden toteuttamista tuetaan noin 55 milj. eurolla myös erillisessä REPowerEU-toimenpiteessä, ja myös muissa RRF-toimenpiteissä tuki on voinut kohdistua uusiutuvaan energiaan ja uuteen teknologiaan. Lisäksi uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden investointeja on tuettu energiatuella, josta osa on kohdistettu suurten uuden energiateknologian demonstraatiohankkeiden tukemiseen.

Investointihyvityksen ja avustuksen enimmäismäärissä ja -tasoissa on eroavaisuuksia. Avustustukiohjelmassa valtiontukien enimmäismäärä hanketta ja yritystä kohden sekä enimmäistaso noudattavat pääosin kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisia enimmäismääriä. Avustustukiohjelman osalta on myös otettu käyttöön kriisi- ja siirtymäpuitteiden mahdollistama korkeampi enimmäistuki Suomen aluetukialueille sijoittuviin investointihankkeisiin, kun kyse on investoinneista ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisiksi määritellyillä aloilla.

Avustusmuotoisen tukiohjelman tavoin investointihyvityksessä valtionapuviranomaisena olisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla toimiva Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, joka myöntäisi oikeuden hyvitykseen ja valvoisi hankkeiden toteutumista. Investointihyvityksen käyttö toteutettaisiin yhteisöjen tuloverotuksen yhteydessä ja sen toteutuksesta vastaisi Verohallinto. Esityksessä ehdotetaan siten lisättäväksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annettuun lakiin (1146/2017) säännös, jonka nojalla Innovaatiorahoituskeskus Business Finland hoitaisi ehdotettuun investointihyvitykseen liittyviä tukiviranomaisen tehtäviä.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että hallituksen esityksen mukainen investointihyvityksen valtionapuviranomaisen tehtävä on Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandille annettava uusi tehtävä. Investointihyvityspäätökset on nykyisen valtiontukisäänTelyn ehtojen vuoksi tehtävä vuoden 2025 aikana, mutta hankkeiden seuranta ja valvonta tulevat kestämään vuosia. Investointihyvityksen täytäntöönpanoon ei Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandille ole varattu lisämäärärahaa, vaan tehtävä toteutetaan valtion talousarvion ja kehyksen puitteissa.

Liisa Lundelin-Nuortio
Neuvotteleva virkamies
Työ- ja elinkeinoministeriö